

EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI HALLGATÓK OLVASÁSI IGÉNYEI^x

14 város 25 egyetemének és főiskolájának összes évfolyamáról összesen 767 nappali tagozatos hallgatóra terjedt ki a felmérés, és pedig 413 I-III. éves és 354 IV-VI. éves hallgatóra. Közülük 293 műszaki, 243 humán, 121 természettudományi, 110 pedig mezőgazdasági tanulmányokat folytat.

Az olvasmányanyag egészét illetően nincs lényeges eltérés az egyes kategóriák között. A szakirodalom, az általános műveltséghez szükséges ismeretterjesztő irodalom és a szépirodalom minden főiskolás életében igen nagy szerepet játszik.

A szakirodalmi olvasmányok aránya a magasabb évfolyamokon megnő; akkor ugyanis már differenciálódik a hallgatók érdeklődése, olvasásuk inkább intenzív, mint extenzív. Az alsóévesek még kevésbé rendszeresen olvasnak, érdeklődésük is szétfolyó.

Világosan megmutatkozik a tudományos diákköri munka hatása: az itt dolgozó I-III. évesek 53 %-a, a IV-VI. évesek 64 %-a olvas szakkönyveket a kötelező anyagon túl is; azoknál viszont, akik nem tagjai a tudományos diákkörnek, ez az arány csak 37, ill. 49 %.

Nem szakmai jellegű irodalmat legnagyobb mértékben a humán szakosok olvasnak, de a műszaki és természettudományi főiskolák hallgatóit is nagyon érdekli a szépirodalom, főként pedig az ismeretterjesztő irodalom. A mezőgazdasági főiskolások jóval kevesebb nem-szakmai irodalmat olvasnak, mint a többiek; a szerző ezt azzal magyarázza, hogy többnyire falusi iskolából jöttek.

A társadalmi-politikai irodalmat mindegyik kategóriában sokan olvassák. A marxizmus-leninizmusból már nem a kommentárokat használják a klasszikusok helyett, ami az elmúlt években még gyakori jelenség volt.

A természettudományi ismeretterjesztő irodalom mindegyik felsőoktatási intézményben népszerű. A humán szakosokat éppúgy érdekli az ürrepülés vagy a matematika, mint a leendő műszaki szakembereket a filozófia vagy a pszichológia.

^xBURLAKOVA, L.V.: Csitateľ'szkie Intereszii sztudencseszkov molo-dezsi. = Szovetszkij csitateľ' 247-269.p. - A tanulmány fordítása a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban F 3911 számon található.

A szépirodalmi olvasmányok között az orosz és a világirodalom klasszikusai után következnek csak a ma! szovjet és külföldi írók művei. Sok hallgató említi a kérdőívre adott válaszában, hogy a középiskolában csak az "alakokat" és a "társadalmi viszonyokat" látta a Háború és békében vagy az Anyeginben - s most fedezi fel bennük a megragadó olvasmányt. Kedvenc írók között Tolsztojt említik leggyakrabban (50 %), azután következnek Csehov 36, Solohov 25, Balzac 24, London 22, Kuprin és Zola 21, Dreiser 20, Turgenyev és Dosztojevszkij 18, Lacisz 17, Gorkij 16, Hugo és Maupassant 14 százalékkal. A költők népszerűségi sorrendje: Jeszenyin 37, Jevtusenko 28, Puskin 24, Lermontov 23, Majakovszkij 20, Rozsgyesztvenszkij 18 %; a világirodalmat itt Shakespeare 15 és Byron 7 %-kal képviseli.

Népszerűek a tudományos fantasztikus könyvek, kivált a műszaki főiskolákon. A kalandregényeket aránylag kevesen olvassák.

A művészeti irodalom iránt a kérdőív tanúsága szerint sokan érdeklődnek. A részletekbe menő kérdések kapcsán azonban kiderül, hogy ez elsősorban (a hallgatók 53 %-ánál) a filmfolyóiratok iránti érdeklődést jelenti. Kevesebben olvasnak a színházra (32 %), a zenére (25 %), a képzőművészetre vonatkozó irodalmat.

Területileg mindezen szempontok szerint nincs lényeges különbség a hallgatói között; a központoktól távol eső Rjazany és Penza, az ázsiai Novoszibirszk, Frunze vagy éppen Habarovszk diákjainak szépirodalmi és művészeti igényeik is ugyanolyanok, mint moszkvai vagy leningrádi társaiknak.

Szabad ideje kevés van a főiskolásnak; a válaszok szerint az alsóévesek napi 1 - 1,5 órát, a felsőévesek 1,5 - 2 órát fordíthatnak olvasásra a tanulmányi munkán kívül. Az alsóévesek 34, a felsőévesek 30 %-a úgy érzi, hogy a szorgalmas tanulást nem tudja összeegyeztetni az önképzéssel. Jellemző azonban, hogy a tudományos diákkörök tagjai közül már csak 21, illetve 14 % látja ilyen sötétben a helyzetet. Ugyanis nemcsak objektív tényezőkről van itt szó, hanem a tanulási és olvasási kulturáról, technikáról. Akik ezt még nem sajátították el, azok nagyon sok időt improduktíve töltenek el "tanulással", mert nem tudják a szakkönyveket helyesen kiválasztani, mondanivalójuk lényegét megragadni, róluk jegyzeteket készíteni.

A könyvtárakra ezért is nagy feladatok várnak az olvasók nevelése terén. Még elég kevés főiskola könyvtára foglalkozik rendszeresen a hallgatókkal, hogy megtanítsa őket a katalógusok, a könyvtári segédletek

használatára, a szovjet és külföldi szakbibliográfiákban, referáló folyóiratokban való rendszeres tájékozódásra. A kérdőív adatai szerint a hallgatók oktatóik utmutatása mellett elsősorban társaik tanácsai és a sajtóközlemények alapján választják ki olvasmányaikat; csak 46 %-uk használja a könyvtár katalógusát és 11 % a bibliográfiákat.

AZ OLVASÓK ÉRDEKLŐDÉSÉNEK TANULMÁNYOZÁSA MINT AZ OLVASÁS IRÁNYÍTÁSÁNAK ALAPJA^x

Az olvasás két fő célja az általános önképzés és a szakmai képzés (tanulás); motiválja a társadalmi (közéleti) tevékenység, a hobby stb. is. A valóságban természetesen nem lehet mereven elkülöníteni egymástól a különböző célkitűzéseket; amellet az olvasás többnyire nemcsak a tudatosan érvényesített szempontból gazdagítja az embert szellemileg.

Minden ember olvasásának vannak a) az egész társadalmat jellemző, b) egy bizonyos (életkori, foglalkozási stb.) csoportot jellemző és c) egyéni sajátosságai. Természetesen ezek is összefonódnak. A vizsgálat elsősorban azt igyekezett tisztázni, hogy mi köti össze és mi különbözteti meg a társadalom különböző csoportjait, olvasmányaik szempontjából. Az olvasmányhoz való személyes viszony elemzése a kutatások második szakaszának feladata lesz.

Általánosan jellemzi a szovjet olvasókat a munkájuk, szakmájuk iránti, a jelen problémái iránti, a történelem iránti érdeklődésük.

A társadalmi-politikai kérdések iránt a legtöbb olvasó érdeklődik, ilyen tárgyú könyvet, brosurát azonban aránylag kevesen kölcsönöznek ki. Érdeklődésüket ugyanis egyrészt az újságok, másrészt a szépirodalmi művek olvasásával is kielégítik.

A természetudományi irodalom népszerűsége rohamosan nő, a tudományos és az ismeretterjesztő munkáké egyaránt. A kereslet meghaladja a kínálatot; sok olvasó panaszkodik, hogy bizonyos témákról nehéz anyagot találni.

A szépirodalom olvasásának 3 jellegzetes vonása van: állandó érdeklődés egyes kiemelkedő írók (főként Tolsztoj és Solohov) iránt; hosszabb-rövidebb ideig tartó érdeklődés az újdonságok iránt; a tömegpropaganda hatása (Jesznyint pl. 1963-ban a munkásoknak csak 9 %-a említette kedvenc

^x DOBRUNINA, N.E. - TROICKAJA, E.E.: Izucsenie csitateľszkih intereszov - osnova rukovodsziva csteniem. = Szovetszkij csitateľ' 270-311. p. - A tanulmány fordítása a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban F 3909 számon található.